

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

© 2017 ГРІНЬКО А. П., БОЧУЛЯ Т. В., ВОЛОШЕНЮК І. Є.

УДК 657.446

Грінько А. П., Бочуля Т. В., Волошенюк І. Є. Концептуальні напрями формування податкової політики в Україні

Метою статті є розроблення рекомендацій з оптимізації податкової політики для забезпечення ефективного керівного впливу на систему оподаткування відповідно до економічних реалій суспільного розвитку. Виходячи з узагальнення та систематизації запропонованого понятійно-категоріального апарату щодо визначення податкової політики, було виділено вузько спрямований, функціонально-цільовий, стратегічно орієнтований підходи, в яких різняться суть податкової політики, а, отже, запроваджуються різні механізми регулювання системи оподаткування. За результатами дослідження було визначено наявність бінарності при розробці податкової політики, що виявляється в урівноваженні інтересів держави та платників податків. Обґрунтовано, що рівень ефективності податкової політики збільшиться, якщо запровадити базові й альтернативні принципи оподаткування для мінімізації негативізму щодо податкових розрахунків. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є визначення ступеня впливу інституціональних чинників на актуалізацію податкової політики, мінімізуючи формалізацію податкового регулювання.

Ключові слова: податкова політика, оподаткування, адміністрування податків, реформування.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 22.

Грінько Алла Павлівна – доктор економічних наук, професор, декан факультету менеджменту, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: grinko.alla@gmail.com

Бочуля Тетяна Володимирівна – доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: bochulya@i.ua

Волошенюк Ірина Євгенівна – аспірантка кафедри бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: vira2208@yandex.ua

УДК 657.446

Грінько А. П., Бочуля Т. В., Волошенюк І. Є. Концептуальные направления формирования налоговой политики в Украине

Целью статьи является разработка рекомендаций по оптимизации налоговой политики с обеспечением эффективного руководящего влияния на систему налогообложения, что соответствует экономическим реалиям социального развития. Исходя из обобщения и систематизации предложенного понятийно-категориального аппарата по определению налоговой политики были выделены узконаправленный, функционально-целевой, стратегически ориентированный подходы, в которых различаются суть налоговой политики, а, следовательно, применяются разные механизмы регулирования системы налогообложения. По результатам исследования была выделена бинарность в разработке налоговой политики, которая заключается в уравнивании интересов государства и налогоплательщиков. Обосновано, что уровень эффективности налоговой политики увеличится, если ввести базовые и альтернативные принципы налогообложения для минимизации негативизма по налоговым расчетам. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является определение степени влияния институциональных факторов на актуализацию налоговой политики с минимизацией формального налогового регулирования.

Ключевые слова: налоговая политика, налогообложение, администрирование налогов, реформирование.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 22.

Грінько Алла Павлівна – доктор экономических наук, профессор, декан факультета менеджмента, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: grinko.alla@gmail.com

Бочуля Татьяна Владимировна – доктор экономических наук, доцент, заведующая кафедрой бухгалтерского учета, аудита и налогообложения, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: bochulya@i.ua

Волошенюк Ирина Евгеньевна – аспирантка кафедры бухгалтерского учета, аудита и налогообложения, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: vira2208@yandex.ua

UDC 657.446

Grinko A. P., Bochulia T. V., Voloshenyuk I. Ye. The Conceptual Directions of Formation of the Tax Policy in Ukraine

The article is aimed at developing recommendations on optimization of tax policy with the efficient steering effect on the tax system, which corresponds to the economic realities of social development. On the basis of generalization and systematization of the proposed conceptual-categorical apparatus for determining tax policy, the focused, the functional and target oriented, and the strategically oriented approaches have been allocated, according to which the essence of taxation policy varies, and, therefore, different mechanisms for regulation of the taxation system can be applied. On results of the study, binarity in the developing tax policy has been allocated, which consists in balancing the interests of the State and taxpayers. It has been substantiated that the level of efficiency of tax policy will increase after introducing both the basic and the alternative tax principles to minimize the negativity on the tax calculations. Prospect for further research in this direction will be determining the extent of influence of the institutional factors on actualizing the tax policy with minimization of the formal tax regulation.

Keywords: tax policy, taxation, tax administration, reforming.

Fig.: 1. **Tbl.:** 1. **Bibl.:** 22.

Grinko Alla P. – D. Sc. (Economics), Professor, Dean of the Faculty of Management, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: grinko.alla@gmail.com

Bochulia Tetiana V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Accounting, Auditing and Taxation, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: bochulya@i.ua

Voloshenyuk Irina Ye. – Postgraduate Student of the Department of Accounting, Auditing and Taxation, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: vira2208@yandex.ua

Інтенсивність процесів євроінтеграції, доступність вибору методик, техніки, форм і організації господарської діяльності, тренд реформ у фінансово-економічних відносинах між підприємницькими структурами та державою зумовили необхідність трансформації національної податкової системи. Ефективність останньої визначається рівнем результативності мобілізації грошових коштів до бюджету без надмірного податкового навантаження та стимулюванням управлінської діяльності державних органів у сфері суспільно-економічного розвитку. Подальша інтеграція України у світове співтовариство можлива за умови цілеспрямованої регламентованої діяльності державних органів, що володіють фінансово-правовими компетенціями в частині оподаткування для активізації податкових платежів і виконання податкових зобов'язань з метою економічного та суспільного зростання. Наразі податкова політика наповнена новим змістом, зорієнтована не лише на зовнішні чинники, а пояснюється внутрішніми детермінантами, що впливає на структуру податкової системи, адміністрування податків, механізм розрахунку та справляння податків.

Оскільки податки є структурним елементом економічної системи, які залежать і одночасно справляють вплив на зовнішні чинники та тенденції суспільно-економічного року, всебічно активізуються дослідження податкової системи, що сприяє вдосконаленню фундаменту податкових відносин.

Дослідженню суті, ролі, особливостей, порядку реформування системи оподаткування присвячено багато наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених. Зокрема, опрацьовано проблеми та напрями вдосконалення податкових відносин [1]. Велика частка публікацій присвячена безпосередньо питанням стану, перспективам податкової політики в реформуванні національної податкової системи [2–5]. Понятійно-категоріальний апарат щодо податкової політики розкритий авторами в роботах, присвячених розвитку системи оподаткування [6–12] тощо. Визначаючи ефективність розробок і пропозицій учених, зауважимо, що в сучасній системі оподаткування залишається низка невирішених питань, незаповнених ніш, що обґрунтовує необхідність подовження наукових досліджень та доповнення їх комплексною розробкою організаційно-методичних аспектів формування податкової політики.

Метою статті є розроблення рекомендацій з оптимізації податкової політики для забезпечення ефективного керівного впливу на систему оподаткування відповідно до економічних реалій суспільного розвитку.

Економічні системи не здатні успішно функціонувати, якщо не налагоджений ефективний перерозподіл ресурсів між підприємницькими структурами, населенням і територіями. Отже, необхідною є організація обліку результатів господарської діяльності, що дозволяє обґрунтувати визначену податкову базу та здійснити правильний розрахунок податкових зобов'язань, які підлягають сплаті до бюджету.

Система оподаткування є визначальною категорією для формування дохідної частини бюджету на всіх рівнях, яка базується на виконанні платниками податків

своїх конституційних зобов'язань щодо поповнення державної скарбниці. Наразі підвищення ефективності податкової системи є нагальним завданням для держави, оскільки досягнення фінансової стабільності та укріплення економічної безпеки країни пов'язано з модернізацією податкового адміністрування, прийняттям низки податкових реформ, актуалізацією податкової культури в країні. Оподаткування було й залишається постійною діяльністю держави, підприємницьких структур і громадян, що позначається на рівні економічного розвитку відповідно до ефективної організації податкової політики, налагодженої співпраці між суб'єктами податкових відносин, податкової дисципліни та податкової культури.

Щодо податкової культури та податкової дисципліни, для України актуальною залишається проблема в частині податкової відповідальності, правосвідомості громадян та суб'єктів господарювання, що ускладнюється низьким рівнем інформаційного забезпечення щодо сфери оподаткування, високим ступенем маніпулювань із податковими базами для мінімізації податкових зобов'язань та ухилення від сплати податків, що сукупно складають податкові порушення.

Основними недоліками податкової політики в Україні є: високий рівень податкового тиску на вітчизняного товаровиробника; неоптимальність податкової структури; невмотивованість системи податкових пільг; нестабільність податкового законодавства; превалювання питомої ваги непрямих податків, що негативно позначається на стимулюванні виробництва; надмірність та нерівномірність розподілу податкового навантаження; складний характер процедури оподаткування [1, с. 25].

В умовах постійних змін і збільшення кількості чинників щодо регулювання податкової політики постає нагальна необхідність «...стратегічного бачення подальшого розвитку податкової системи держави з метою створення найбільш сприятливих умов господарювання для досягнення економічного розвитку країни» [2, с. 59].

На сьогодні в Україні залишаються чітко невизначеними концепції побудови податкової системи щодо: співвідношення підсистем оподаткування юридичних і фізичних осіб; форми та складу податкової системи; співвідношення прямих і непрямих податків; визначення елементів оподаткування, на підставі чого пріоритетним напрямом розвитку податкової політики має бути справедливості й нейтральності оподаткування, запровадження засад економічної ефективності для податкової політики, забезпечення прозорості податкових реформ і їх наближення до міжнародних стандартів [3, с. 42].

У податковій політиці має бути реалізований реальний стан системи економічних відносин між формальними інститутами із запровадженням комплексу дій, що відображають керівний вплив органів державної влади різних рівнів.

Організація ефективної податкової політики – це еволюційний процес, що вимагає поряд із загальноприйнятими об'єктивними економічними законами враховувати інституціональні особливості розвитку держави [4, с. 78]. Мають бути не лише враховані інтере-

си формальних інститутів, а створено середовище для «...гарантованого захисту прав громадян і платників податків у суспільстві, виходячи з реалізації усіх напрямів податкової політики, зменшення конституційного конфлікту й удосконалення законодавства, підвищення податкової культури, справедливого розгляду та вирішення спорів в адміністративно-процесуальному і судовому порядку» [5, с. 369].

Багатоаспектність дефініції податкової політики спричиняє ускладнення цієї категорії, внаслідок чого по-різному розглядається її призначення та очікуваний результат, що варіюється від розвитку діяльності окремого суб'єкта господарювання до зростання рівня суспільного добробуту. Наразі пропонується класифікація наукових підходів щодо визначення податкової політики з розкриттям її суті (табл. 1).

Організація податкової системи підпорядкована принципам, які є базовими положеннями щодо економічного обґрунтування податків для забезпечення суспільно-економічного розвитку. Представники класичної економічної науки виділили низку принципів, за якими мають формуватися податкова система та розробляватися податкова політика:

1) А. Сміт [12]: господарська незалежність; соціальна справедливість; визначеність; економія; зручність; свобода.

2) Дж. Стігліц [13]: економічна ефективність; соціальна справедливість; гнучкість; адміністративна простота; політична відповідальність; доцільність.

Американські економісти доповнили перелік класичних принципів оподаткування такими положеннями, що відповідають реаліям провадження господарської діяльності та враховують характер відносин між суб'єктами оподаткування: *принцип вигоди* (пропорційність податкових зобов'язань вигоді, яку платники податків одержують від реалізації урядових програм); *принцип антимонопольної спрямованості* (податкова система не має сприяти концентрації виробничих чинників на ефективних ринках); *принцип платоспроможності* (залежність податків від економічного потенціалу, розміру доходів і майна); *принципи гнучкості, прозорості, стабільності податків* [14].

Суть принципів організації системи оподаткування полягає в інтеграції класичних положень із загальноекономічними обмеженнями, шляхом якої здійснюється забезпечення фіскальних потреб держави та реалізуються інтереси суб'єктів оподаткування щодо стабільності діяльності. Отже, податкова система, податкова політика та їх принципи мають бути зрозумілими, оптимальними та помірними для органів оподаткування, платників податків, між якими налагоджуються ефективні відносини та характер яких відповідає завданню ефективного податкового адміністрування.

Інформаційне забезпечення користувачів стосовно порядку виконання податкових зобов'язань здійснюється шляхом доступності та прозорості інформації щодо оподаткування. Передбачається надання будь-якої інформації з регламентації податкової сфери, що характеризує порядок відносин між платниками податків і органами регулювання податкового середовища.

Таблиця 1

Напрями підходів розкриття дефініції «податкова політика»

Назва підходу	Суть підходу	Дефініція податкової політики
Вузькоспрямований	Прагнення обмежити сферу застосування податкової політики виключно сферою податків	Податкова політика – діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації збору податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів
		Податкова політика – це система дій, які проводяться державою в галузі податків і оподаткування
Функціонально-цільовий	Виділення функціональних можливостей та/або економічної суті податків	Податкова політика полягає у встановленні та зміні елементів податкової системи (різновидів податків, ставок, структури, об'єктів, суб'єктів оподаткування, пільг, тощо) для забезпечення надходжень до бюджету, достатніх для виконання державою покладених на неї функцій і стимулювання економічного зростання
		Податкова політика – це політика оподаткування юридичних і фізичних осіб. Її метою є формування державного бюджету та одночасне стимулювання ділової активності
Стратегічно орієнтований	Виділення цільових стратегічних орієнтирів, перспективних вимог та/або рамкових обмежень податкової політики	Податкова політика – діяльність держави у сферах запровадження, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів, які є знаряддям розподілу і перерозподілу частини валового внутрішнього продукту та формування централізованих фондів грошових ресурсів держави
		Податкова політика – це сукупність заходів для встановлення нових і скасування чинних податків та інших надходжень до бюджету, зміни ставок, об'єкта оподаткування, податкової бази з метою забезпечення фінансових потреб держави на основі дотримання балансу економічних інтересів держави та платників податків

Джерело: складено за [6–11].

Податкове навантаження відповідає розміру податкових вилучень, які знижують ефективність відносин на мікро- (суб'єкти господарювання) і макрорівні (держава). Тому громадяни та суб'єкти господарювання мають визначати податки як платіж, що гарантує підтримку з боку держави і виступає стимулом для виконання податкового зобов'язання.

Податки мають справедливо відповідати вимогам, які встановлені формальними інститутами, і тим витратам, які платники справляють заради суспільно-економічного розвитку держави. Шляхом стягнення податків покриваються щорічні витрати держави, таким чином, кожен платник стає учасником витрат, які спрямовуються на зростання добробуту громадян і розвитку підприємницьких структур. За допомогою податків кожен платник отримує впевненість у майбутньому, оскільки підтримує суспільний порядок, економічний розвиток, соціальну культуру та відносини щодо розподілу національного багатства.

У податковій системі України надано комплекс різноманітних податків, які властиві різним країнам світу. Однак значну кількість податків не можна оцінювати однозначно, оскільки не всі податки однаково затребувані для суспільно-економічного розвитку. Реалізація кожного податку має відповідати реальним можливостям і потребам не лише держави, а й її платників, від чого залежить функціональне призначення податкової системи країни та що позначається на процедурі податкового регулювання.

Перевантаження кількістю податків спричиняє асиметрію їх функцій, що негативно позначається на всій системі оподаткування із погіршенням економічних умов, в яких організуються податкові відносини та здійснюється податкове регулювання. Загалом, податкова система в Україні відрізняється ускладненим адмініструванням, що обґрунтовується шкалою «Paying Taxes» (107 місце зі 189 країн) рейтингу «Doing Business» Світового банку [15]. За даними системного звіту [16], Рада бізнес-омбудсмена, починаючи з травня 2015 р., отримала 585 скарг від компаній і організацій на роботу державних органів, а також ініціювала розслідування за 342 зверненнями, з яких 43% надійшло щодо роботи органів Державної фіскальної служби [17], яким висловлюють довіру лише 17% громадян [18].

З початку 2016 р. економіці України властива стабілізація, що визначає новий напрям забезпечення її сталого розвитку, для чого необхідно оптимізувати бюджетні можливості країни. Зауважено, що варіант швидкого інфляційно-девальваційного нарощення доходів бюджету, обраний у 2015 р., надалі є політично неприйнятним, а досягати неінфляційного розширення бази оподаткування необхідно без посилення податкового навантаження на сумлінних платників податків [19, с. 2]. Проте значне навантаження на бюджет вимагає вдосконалення податкових механізмів у частині відновлення суспільно-економічного розвитку країни.

Темпи та загальні тенденції світового економічного розвитку актуалізували потребу в розробці нових теоретико-організаційних і методологічних засад щодо

оподаткування з модифікацією системи бухгалтерського обліку як його надійного інформаційного забезпечення. Наразі податкова політика розроблюється з урахуванням необхідності зміни сприйняття податків як гальма розвитку економічних систем і негативної їх оцінки громадянами як зайвого тягаря, що призводить до втрати додаткових можливостей.

Політика оподаткування є мінливою категорією, яка змінюється не лише в межах однієї держави, а реагує на трансформаційні процеси економіки у різних країнах світу, що впливає на елементи податків, їх розмір, структуру, податкові пільги, граничні податкові ставки, порядок формування податкової бази та сплати податків до бюджету.

У розробці сучасної податкової політики враховується комплекс методів, інструментів і об'єктів оподаткування із регулюванням ставок податків, строків їх сплати, контролем за виконанням податкових зобов'язань. Податкова політика розробляється за результатами податкових реформ, що спрямовані на оптимізацію оподаткування та гармонізацію податкових відносин.

Серед різних напрямів змін найбільш ефективними визначаються такі пропозиції, орієнтовані на ефективність податкових реформ: *комплексний характер реформи* (інтеграція з іншими реформами, зокрема, антикорупційною, бюджетною, пенсійною тощо) для створення всеосяжної програми підтримки змін і перетворень; узгодженість із суб'єктами податкових відносин для гармонізації податкових реформ без радикальних змін та сприяння розвитку економіки; *наукове обґрунтування податкових реформ* із детальною оцінкою ймовірних ризиків і потенційних вигод; *своєчасність податкових реформ*; *орієнтованість на зниження податкового навантаження* для досягнення консенсусу в суспільстві, економіці та державному регулюванні [20, с. 45].

Податки є основним джерелом для бюджету, а розмір податкових надходжень дозволяє регулювати суспільно-економічний розвиток. У 2016 р. розмір податкових надходжень склав 116,7 млрд грн, що на 24,7 млрд грн (на 26,9%) більше порівняно з відповідним показником у 2015 р. [21, с. 22].

У 2016 р. зросли обсяги надходжень майже з усіх податкових джерел, винятком з чого можна визначити податок на прибуток підприємств (рис. 1).

Зростання непрямих податків відбулося на підставі інфляційного процесу (ПДВ та акциз) і девальваційного процесу (ПДВ, акциз, ввізне мито), а також враховуючи запровадження з 2015 р. тимчасового імпортного збору.

Для України наразі процедура оптимізації податкової системи ускладнена, оскільки перевантаження системи оподаткування реформами спричиняє посилення податкового навантаження та ускладнення відносин між платниками податків і державою. Сучасна концепція регулювання податкових процесів є основним завданням на поточний період оптимізації системи оподаткування та розробки податкової політики.

Податкова система є одночасно стимулом і наслідком розвитку економіки, результатом чого є вдоскона-

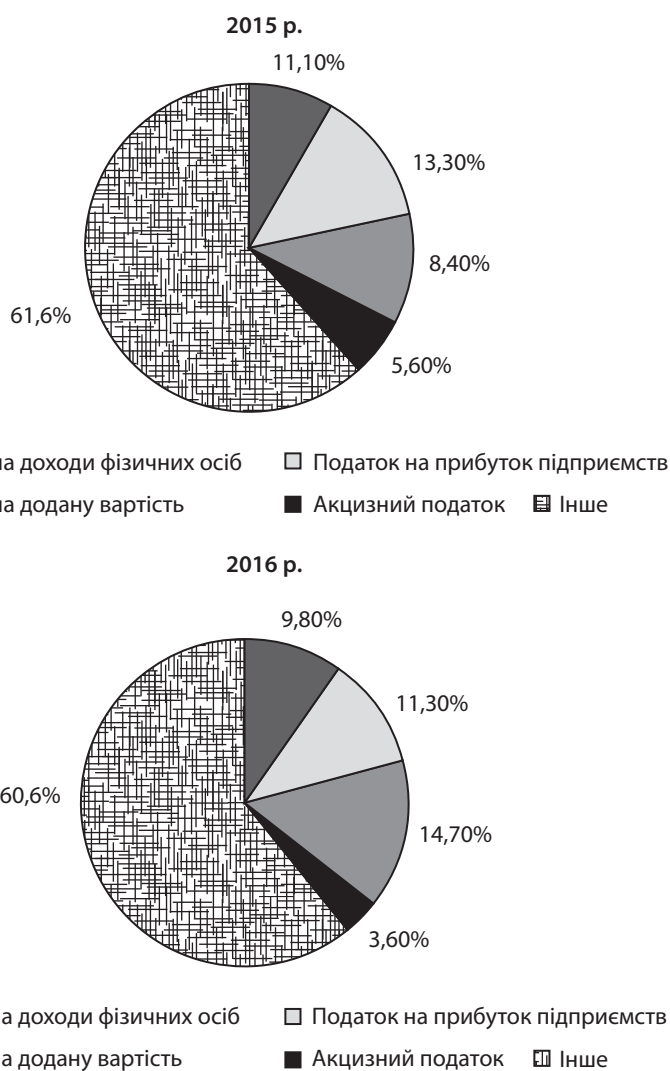


Рис. 1. Надходження в дохідну частину Державного бюджету України в розрізі основних податків за 2015–2016 рр.

Джерело: складено за [21, с. 22].

лення механізму розрахунку та стягнення податків, оптимізації податкових відносин і трансформації методів роботи контролюючих органів. Держава та платники податків однаково зацікавлені у збільшенні доходів останніх, оскільки це дозволяє примножити дохідну частину бюджету без додаткового навантаження та зі сприяттям сталому розвитку підприємництва.

ВИСНОВКИ

Високий рівень мобільності суспільно-економічних відносин, інтенсивність глобалізаційних процесів у соціально-економічному розвитку, посилення конкурентної боротьби на світовому ринку спричинили необхідність активізації грошових надходжень до національного бюджету без надмірного податкового навантаження на платників податків.

Має бути переглянутий фіскальний характер розробки та регулювання податкової політики, оскільки державний вплив на зобов'язання перед бюджетом підприємницьких структур не має призводити до зниження ефективності діяльності останніх. Саме на підставі податкової політики доступна оптимізація податкових відносин та ефективна реалізація регулюючої функції, що

сприяє оптимізації всієї системи оподаткування. Намір євроінтеграції національної економіки покладає особливу відповідальність на регулювання фінансово-економічних відносин між державою та підприємницькими структурами, а отже, визначає новий напрям розвитку податкової політики як інструменту оптимізації оподаткування.

На підставі визначення пріоритетної ролі податкової політики в забезпеченні ефективності податкових розрахунків основними напрямками в регулюванні системи відносин з приводу справляння податкових зобов'язань мають стати такі положення щодо політики оподаткування. По-перше, необхідно узгодити дефініцію податкової політики, керуючись напрацьованим понятійно-категоріальним апаратом, що дозволяє комплексно розкрити базові положення щодо стимулювання податкової діяльності.

Отже, *по-перше*, податкова політика має визначатись як комплексна програма держави з реалізацією фінансово-правових компетенцій в мобілізації грошових ресурсів для виконання функцій, покладених з урахуванням необхідності сприяння суспільно-економічному розвитку. Тобто це не лише діяльність держави, інструмент її впливу на підприємницькі структури, система заходів

і відносин, управлінсько-регулятивна функція, а й вид державної політики, що має розроблятися, виходячи з необхідності стимулювання підприємницької діяльності.

По-друге, слід визнати, що розробка податкової політики має здійснюватися відповідно до бінарного підходу, тобто, керуючись не лише положеннями нормативно-правових актів та інтересів держави, а також відповідно до потреб розвитку платників податків, їх стратегії, що змінюється на підставі трансформації умов і чинників господарювання. Отже, має бути реалізована комплексна управлінська функція, що об'єднує інститути з полярними, на перший погляд, інтересами та очікуваннями, оскільки податки – це не лише тягар для платників податків, а й інструмент, завдяки якому забезпечується розвиток суспільства, економіки, держави.

По-третє, важливо врегулювати базові положення розробки податкової політики для конструктивності у відносинах між платниками податків і державою. Керуючись базовими та альтернативними принципами в розробці податкової політики та регулюванні податкових розрахунків, можна мінімізувати негативізм щодо оподаткування, який є основною проблемою для регулювання податкових зобов'язань. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Стіпахо В. І.** Податкова політика України: проблеми та напрями вдосконалення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 7. С. 23–28.
2. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування: монографія/за заг. ред. проф. Ю. Б. Іванова. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. 448 с.
3. **Івашко О. А.** Проблеми та напрями вдосконалення податкової політики України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. 2011. Вип. 16. С. 38–42.
4. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія/П. В. Мельник, Л. Л. Тарантул, З. С. Варналій та ін.; за ред. З. С. Варналій. Київ: Знання України, 2008. 675 с.
5. **Трофімова Л. В.** Податкова політика і податкова система. *Форум права*. 2010. № 1. С. 364–370.
6. **Василик О.** Податкова система України. К.: Поліграфкнига, 2004. 478 с.
7. **Гомон М. В.** Податкова політика держави та принципи її формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 673–676.
8. **Іванов Ю. Б., Тищенко А. Н.** Современные проблемы налоговой политики. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2006. 328 с.
9. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій: навч. посіб./за ред. Ю. Іванова, І. Майбурова. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2010. 492 с.
10. **Соколовська А.** Основи теорії податків: навч. посібник. Київ: Кондор, 2010. 326 с.
11. **Юрій С. І., Крисоватий А. І., Кошук Т. В.** Сучасні тенденції розвитку європейського оподаткування та новітня парадигма податкової політики в Україні: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. 292 с.
12. **Сміт А.** Дослідження про природу та причини добробуту націй/пер. з англ. Київ: Порт-Рояль, 2001. 596 с.
13. **Стігліц Дж.** Економіка державного сектора/пер. з англ. Київ: Основи, 1998. 854 с.
14. **Семюелсон П., Нордгауз В.** Мікроекономіка/пер. з англ. Київ: Основи, 1998. 676 с.
15. Ease of Doing Business 2016 in Ukraine // Doing business, The World Bank. October 27, 2015. URL: <http://www.doing-business.org/data/exploreconomies/ukraine/>

16. Системний звіт «Проблеми адміністрування податків для бізнесу в Україні» // Рада бізнес-омбудсмена. 30.10.2015 р. URL: <https://boi.org.ua/publications/reports/6--sistemnij-zvtproblemi-admnstruvannya-podatkv-dly>

17. Річний звіт 2015 // Рада бізнес-омбудсмена. 11.04.2016 р. URL: goo.gl/Kp7zol

18. Моніторинг прогресу реформ. Звіт за 2015 рік. Розділ «Податкова реформа» // Національна рада реформ. Проектний офіс. URL: <http://reforms.in.ua/ua/reformy/zvity>

19. Податкові механізми відновлення соціально-економічного розвитку в контексті реформи 2016 року. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/podatkov_i_mehanizmu-f6424.pdf

20. **Бугай Т. В.** Концепція реформування податкової системи України: наукові та практичні аспекти. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2014. № 2. С. 32–46.

21. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень – березень 2016 року/В. В. Зубенко, І. В. Самчинська, А. Ю. Рудик та ін.; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. Київ, 2016. 73 с.

REFERENCES

Buhai, T. V. "Konseptsiia reformuvannia podatkovoi systemy Ukrainy: naukovi ta praktychni aspekty" [The concept of reforming the tax system of Ukraine: scientific and practical aspects]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy*, no. 2 (2014): 32-46.

"Ease of Doing Business 2016 in Ukraine". Doing business, The World Bank. <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine/>

Homon, M. V. "Podatkova polityka derzhavy ta pryntsyipy yii formuvannia" [The tax policy of the state and principles of its formation]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 11 (2016): 673-676.

Ivashko, O. A. "Problemy ta napriamy vdoskonalennia podatkovoi polityky Ukrainy" [Problems and directions of tax policy of Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*, no. 16 (2011): 38-42.

Ivanov, Yu. B., and Tishchenko, A. N. *Sovremennyye problemy nalogovoy politiki* [Modern problems of tax policy]. Kharkiv: PH INZhEK, 2006.

Melnyk, P. V. et al. *Podatkova polityka Ukrainy: stan, problemy ta perspektyvy* [Tax policy of Ukraine: state, problems and prospects]. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2008.

"Monitorynh prohresu reform. Zvit za 2015 rik. Rozdil «Podatkova reforma»" [Monitoring progress of reforms. The report for 2015. Section "Tax reform"]. Natsionalna rada reform. Proektniy ofis. <http://reforms.in.ua/ua/reformy/zvity>

Podatkova polityka: teoriia, metodolohiia, instrumentarii [Tax policy: theory, methodology, tools]. Kharkiv: PH INZhEK, 2010.

Problemy rozvytku podatkovoi polityky ta opodatkuvannia [Problems of development of tax policy and tax]. Kharkiv: INZhEK, 2007.

"Podatkovi mekhanizmy vidnovlennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v konteksti reformy 2016 roku" [Tax recovery mechanisms for socio-economic development in the context of the reform of 2016]. http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/podatkov_i_mehanizmu-f6424.pdf

"Richnyi zvit 2015" [Annual report 2015]. Rada biznes-ombudsmena. goo.gl/Kp7zol

Smit, A. *Doslidzhennia pro pryrodu ta prychny dobrobutu natsii* [An inquiry into the nature and causes of the wealth of Nations]. Kyiv: Port-Royal, 2001.

Stihlits, Dzh. *Ekonomika derzhavnoho sektora* [Economics of the public sector]. Kyiv: Osnovy, 1998.

Semiuelson, P., and Nordhauz, V. *Mikroekonomika* [Micro-economics]. Kyiv: Osnovy, 1998.

"Systemnyi zvit «Problemy administruvannya podatkiv dlia biznesu v Ukraini»" [System report "Problems of tax administration for business in Ukraine"]. Rada biznes-ombudsmena. <https://boi.org.ua/publications/reports/6--sistemnij-zvtproblemi-admnstruvannya-podatkv-dly>

Sokolovska, A. *Osnovy teorii podatkiv* [Fundamentals of the theory of taxes]. Kyiv: Kondor, 2010.

Stipakhno, V. I. "Podatkova polityka Ukrainy: problemy ta napriamy vdoskonalennia" [Tax policy in Ukraine: problems and directions of perfection]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 7 (2006): 23-28.

Trofimova, L. V. "Podatkova polityka i podatkova systema" [Tax policy and the tax system]. *Forum prava*, no. 1 (2010): 364-370.

Vasylyk, O. *Podatkova systema Ukrainy* [The tax system of Ukraine]. Kyiv: Polihrafknyha, 2004.

Yurii, S. I., Krysovatyi, A. I., and Koshchuk, T. V. *Suchasni tendentsii rozvytku yevropeiskoho opodatkovannia ta novitnia paradyma podatkovoï polityky v Ukraini* [Modern trends in the development of European taxation and recent tax policy paradigm in Ukraine]. Ternopil: TNEU, 2010.

Zubenko, V. V. et al. "Biudzhetnyi monitorynh: analiz vykonannia biudzhetu za sichen – berezen 2016 roku" [Budget monitoring: analysis of budget execution in January – March 2016]. In *IBSED, Proekt «Zmitsnennia mistsevoi finansovoï initsiatyvy (ZMFI-II) provadzhennia»*, USAID. Kyiv, 2016.

UDC 336.717:339.732

RESEARCH OF BANKING SERVICES IN THE SPHERE OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY

© 2017 RAHMAN M. S., MANGUSHEV D. V.

UDC 336.717:339.732

Rahman M. S., Mangushev D. V. Research of Banking Services in the Sphere of Foreign Economic Activity

The article is dedicated to studying theoretical foundations and current state of foreign economic activity in banking and financial institutions and its improving by the example of PJSC CB "PrivatBank". In the course of the research the main development directions and types of banking services in the sphere of foreign economic activity are determined, the causes of the instability in the functioning of the banking system of Ukraine and the impact of exchange rate fluctuations on the activity of the banking sector and the economy in general are revealed. The paper analyzes the services rendered in the sphere of export-import operations and currency risk management using the example of the commercial bank "PrivatBank". Furthermore, the recommendations for the improvements in the banking system are provided.

Keywords: bank, Ukraine, foreign trade, analysis, CB "PrivatBank", currency exchange rate, currency risks, recommendations.

Fig.: 6. **Tbl.:** 3. **Bibl.:** 8.

Rahman Mahbubur S. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Marketing and Management of Foreign Economic Activities, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: rahmanms@yandex.ua

Mangushev Dmitriy V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Management and International Business, V. N. Karazin Kharkiv National University (4 Svobody Square, Kharkiv, 61022, Ukraine)

E-mail: mangushev@mail.ru

УДК 336.717:339.732

Рахман М. С., Мангушев Д. В. Дослідження банківських послуг у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Стаття присвячена дослідженню теоретичних основ і сучасного стану зовнішньоекономічної діяльності банківських і фінансових установ та її вдосконаленню на прикладі ПАТ КБ «Приватбанк». Визначено основні напрямки розвитку і види ЗЕД банківських послуг і виявлено причини нестабільності функціонування банківської системи України, вплив коливання валютного курсу на банківську діяльність і на економіку країни в цілому. Проаналізовано надання послуг у сфері експортно-імпортних операцій та управління валютними ризиками на прикладі комерційного банку «ПриватБанк». Для поліпшення ситуації в банківській системі наведено рекомендації.

Ключові слова: банк, Україна, зовнішня торгівля, аналіз, КБ «Приват-Банк», валютний курс, валютні ризики, рекомендації.

Рис.: 6. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 8.

Рахман Махбубур Сидикович – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: rahmanms@yandex.ua

Мангушев Дмитро Валерійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (пл. Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: mangushev@mail.ru

УДК 336.717:339.732

Рахман М. С., Мангушев Д. В. Исследование банковских услуг в сфере внешнеэкономической деятельности

Статья посвящена исследованию теоретических основ и современного состояния внешнеэкономической деятельности банковских и финансовых учреждений и анализу банковских услуг на примере ООО КБ «Приватбанк». Определены основные функции банков и виды банковских услуг в сфере ВЭД; рассмотрено современное состояние структуры банковской системы Украины в динамике; выявлены причины нестабильности функционирования банковской системы Украины и влияние колебания валютного курса на деятельность банковского сектора и на экономику страны в целом. Проанализированы услуги, предоставляемые в сфере экспортно-импортных операций, и управление валютными рисками на примере коммерческого банка «ПриватБанк». Для улучшения ситуации в банковской системе приведены рекомендации.

Ключевые слова: банк, Украина, внешняя торговля, анализ, КБ «ПриватБанк», валютный курс, валютные риски, рекомендации.

Рис.: 6. **Табл.:** 3. **Библ.:** 8.

Рахман Махбубур Сидикович – кандидат экономических наук, доцент кафедры маркетинга и менеджмента внешнеэкономической деятельности, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: rahmanms@yandex.ua

Мангушев Дмитрий Валерьевич – кандидат экономических наук, доцент кафедры маркетинга и менеджмента внешнеэкономической деятельности, Харьковский национальный университет им. В. Н. Каразина (пл. Свободы, 4, Харьков, 61022, Украина)

E-mail: mangushev@mail.ru